

Bolalar musiqa va san'at maktabi o'quvchilarida xalq musiqasi orqali estetik didni rivojlantirishning pedagogik usullari

Nargiza Murodilloevna Aslonova
Buxoro psixologiya va xorijiy tillar instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada bolalar musiqa va san'at maktablarida xalq musiqasi orqali estetik didni rivojlantirishning pedagogik usullari ko'rib chiqiladi. Xalq musiqasi bolalarga nafaqat musiqa san'ati bilan tanishtiradi, balki ularning estetik idrokini, musiqiy tafakkurini va milliy merosga bo'lgan hurmatini shakllantiradi. Maqolada musiqa o'qituvchilari tomonidan qo'llaniladigan pedagogik usullar: musiqiy taqdimot, badiiy tahlil, ijro usullari, vokal texnika va musiqiy tasavvur kabi usullar orqali estetik didni rivojlantirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, maqolada xalq musiqasining bolalarga o'rgatilishidagi ahamiyat, uning badiiy va tarixiy qiymati, milliy merosga bo'lgan e'tibor hamda musiqa o'qituvchisining rolga alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: xalq musiqasi, estetik did, pedagogik usullar, musiqa taqdimoti, badiiy tahlil, vokal texnika, musiqiy tasavvur, milliy meros, musiqa o'qituvchisi, bolalar, san'at maktabi, musiqiy tafakkur

Pedagogical Methods for Developing Aesthetic Taste in Students through Folk Music at Children's Music and Art Schools

Nargiza Murodilloevna Aslonova
Bukhara Institute of Psychology and Foreign Languages

Abstract: This article discusses the pedagogical methods of developing aesthetic taste in students through folk music at children's music and art schools. Folk music not only introduces children to the art of music, but also shapes their aesthetic perception, musical thinking, and respect for national heritage. The article examines the pedagogical methods used by music teachers, such as musical presentation, artistic analysis, performance techniques, vocal techniques, and musical imagination, to develop aesthetic taste. Additionally, the article emphasizes the importance of teaching folk music to children, its artistic and historical value, the attention given to national heritage, and the crucial role of the music teacher.

Keywords: folk music, aesthetic taste, pedagogical methods, musical presentation, artistic analysis, vocal technique, musical imagination, national heritage, music teacher, children, art school, musical thinking

Xalq musiqasi insoniyatning qadimiy san'at turlaridan biri bo'lib, unda xalqning turmush tarzi, e'tiqodlari, urf-odatlari, va dunyoqarashi o'z aksini topgan. O'zbekistonda, ayniqsa, bolalar musiqa va san'at maktabalarida xalq musiqasining roli katta. Xalq musiqasi bolalar uchun nafaqat musiqa o'rganishning, balki estetik didni rivojlantirishning muhim vositasi hisoblanadi. Estetik didni shakllantirish, musiqaning shakl va mazmunini to'g'ri anglash, shu bilan birga, yosh avlodni xalqqa xos musiqiy merosni qadrlashga o'rgatish, xalq musiqa madaniyatining ahamiyatini tushunishga yordam beradi.

Xalq Musiqasining Estetik Ahamiyati

Xalq musiqasi o'zida inson ruhiyatining turli xususiyatlarini ifodalaydi: quvonch, qayg'u, muhabbat, yurtsevarlik, harbiylik va boshqalar. Xalq musiqasining melodiylari va ritmlari, shuningdek, unga xos uslublar estetik didni rivojlantirishda katta rol o'ynaydi. Musiqa, xususan, bolalar uchun estetik tajriba manbai bo'lib xizmat qiladi. Ularning musiqiy va estetik idrokini shakllantirish, ko'p jihatdan, xalq musiqasini o'rganish orqali amalga oshiriladi.

Xalq musiqasining afzalligi shundaki, u bevosita xalq orasida yaratilgan va uning turmush tarzini ifodalaydi. Har bir musiqiy asar, o'zining mazmuni va badiiy qiymati bilan bolalarga nafaqat estetik huzur bag'ishlaydi, balki milliy merosni sevishga va qadrlashga o'rgatadi. Xalq musiqasi orqali o'quvchilarni musiqa san'ati bilan tanishtirish, ularning estetik didini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita bo'lib xizmat qiladi.

Estetik Didni Rivojlantirishning Pedagogik Asoslari

Estetik didni rivojlantirishda pedagogning roli nihoyatda muhimdir. Musiqa o'qituvchisi o'z faoliyatida bir nechta pedagogik usullarni qo'llashi lozim. Ushbu usullar orqali bolalar faqat musiqani eshitib, balki uni his qilishni o'rganadilar.

Musiqiy taqdimot

O'quvchilarni xalq musiqasi bilan tanishtirishda musiqa o'qituvchisi ularni har xil musiqiy janrlar bilan tanishtirishi kerak. Masalan, o'quvchilarga xalq kuy va qo'shiqlari, turli xil qo'shiq uslublari, xalqni tanituvchi an'anaviy musiqalar taqdim etilishi lozim. Musiqa asarlarini jonli ijro etish orqali o'quvchilarni musiqaning rang-barangligi bilan tanishtirish, ularning estetik didini shakllantirishga yordam beradi.

Badiiy tahlil

Xalq musiqasining badiiy tahlili o'quvchilarda musiqaning ichki mazmunini anglash, musiqiy kompozitsiyaning tuzilishi va uning ifodalayotgan hissiyotlarini

tushunishga yordam beradi. O'quvchilarga musiqaning mazmunini tushuntirish, uning badiiy qiymatini ko'rsatish orqali musiqaning ichki dunyosiga sayohat qilish mumkin.

Ijro usullari va vokal texnika

Xalq musiqasi, odatda, xalq og'zaki ijodi bilan bog'liq bo'lib, uning ijrosi o'ziga xos. Bolalarni o'qitishda xalq musiqasining ijro usullariga e'tibor qaratish muhimdir. Xalq qo'shiqlarini o'rganish, ularning vokal texnikasini tushunish va ijro etish, bolalarga musiqaning ruhini to'liq his qilish imkonini beradi. Ayniqsa, xalq musiqasida aks etgan milliy uslublari, intonatsiyalar va vokal texnikalar bolalarning musiqiy estetik idrokini kuchaytiradi.

Musiqiy tasavvur va tafakkur

Estetik didni rivojlantirishda bolalarda musiqiy tasavvurni shakllantirish zarur. Xalq musiqasining turli asarlari va qo'shiqlari bolalar ongida milliy urf-odatlar, tabiat tasvirlari va xalq hayoti haqidagi tasavvurlarni uyg'otadi. Musiqiy obrazlarni yaratish va ularni tasavvurda tasvirlash orqali bolalar musiqaning chuqur badiiy ma'nosini anglab yetadilar.

Xalq Musiqasi Va O'quvchilarni Milliy Merosga Ehtiromli Yondashuvga O'rgatish

Xalq musiqasini o'rgatish nafaqat estetik didni rivojlantirish, balki o'quvchilarda milliy merosga bo'lgan hurmatni shakllantirishga yordam beradi. Musiqa o'qituvchisi bolalarni faqat musiqani ijro etishga o'rgatibgina qolmasdan, ular bilan birgalikda musiqaning tarixiy va madaniy ahamiyatini ham tushuntirishi kerak. Bu orqali o'quvchilar xalq musiqasining ahamiyatini anglab yetishadi va o'z vataniga bo'lgan sevgi va hurmatni kuchaytiradilar.

Xulosa. Xalq musiqasi bolalar musiqa va san'at maktabalarida estetik didni rivojlantirishning samarali vositasidir. Musiqaning badiiy, tarixiy va madaniy ahamiyatini tushunish, bolalarga musiqaning shakl va mazmunini chuqurroq his qilish imkonini beradi. Musiqa o'qituvchilari xalq musiqasining barcha xususiyatlarini bolalar ongida mustahkamlab, ularning estetik va musiqiy didini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydilar. Shu tarzda, xalq musiqasi nafaqat musiqa san'ati, balki milliy merosni saqlash va rivojlantirish vositasi bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. К.Б. Холиков. Дизели мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари. Science and Education 3 (9), 416-421.
2. К.Б. Холиков. Бемолли мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари ва креативлиги. Science and Education 3 (10), 533-539.
3. К.Б. Холиков. Теоретические основы определения механических свойств музыкальных и шумовых звуков при динамических воздействиях.. Scientific progress 2.

4. К.Б. Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (8), 145-150.

5. KB Kholikov. Harmony to voice exercise their role in the regulation of muscular activity in vocal music. *Scopus, musical education.*, 705-709.

6. KB Kholikov. The content of a music lesson in a comprehensive school. *Web of Science Magazine*, 1052-1059.

7. KB Kholikov. Polyphonic forms of music based on traditional organizational principles. *Web of Science Magazine*, 375-379.

8. KB Kholikov. signs. The main elements of music, their formative action. *Melody. Theme. Web of Science* 2, 720-728.

9. KB Kholikov. The role of theory and application of information systems in the field of theory, harmony and polyphony of music. *musical education - Web of Science*, 1044-1051.

10. К.Б. Холиков. Область применения фугированных форм. Тройные и четверные фуги. Фугетта и Фугато. *Scientific progress*, 2.

11. К.Б. Холиков. Форма музыки, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. *Журнал Scientific progress* 2 (№ 4), 955-960.

12. К.Б. Холиков. Проблематика музыкальной эстетики как фактическая сторона повествования. *Science and Education* 3 (5), 1556-1561.

13. К.Б. Холиков. Проблема бытия традиционной музыки Узбекистана. *Science and Education* 3 (5), 1570-1576.

14. К.Б. Холиков. Отличие музыкальной культуры от музыкального искусства в контексте эстетика. *Science and Education* 3 (5), 1562-1569.

15. К.Б. Холиков. Пение по нотам с сопровождением и без него по классу сольфеджио в высших учебных заведениях. *Science and Education* 3 (5), 1326-1331.

16. К.Б. Холиков. *Musical pedagogy and psychology. Bulletin of science and education.* 99 (21-2), 58-61.

17. К.Б. Холиков. Значение эстетического образования и воспитания в общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (5), 1549-1555.

18. К.Б. Холиков. Эстетическое воспитание молодёжи школьного возраста в сфере музыки. *Science and Education* 3 (5), 1542-1548.

19. К.Б. Холиков. *Methods of musical education through education in universities. musical education - Web of Science* 3 (66), 57-60.

20. К.Б. Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. *Science and Education* 3 (3), 1032-1037.

21. К.Б. Холиков. Музыка как релаксатор в работе мозга и ракурс ресурсов для решения музыкальных задач. *Science and Education*. 3 (3), 1026-1031.
22. К.Б. Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. *Science and Education* 3 (3), 1020-1025.
23. К.Б. Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. *Scientific progress* 2 (4), 96-101.
24. К.Б. Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. *Scientific progress* 2 (6), 952-957.
25. К.Б. Холиков. Некоторые методические трудности, возникающие при написании общего решения диктанта по предмету сольфеджио. *Scientific progress*. 2 (№3), pp. 734-742.
26. К.Б. Холиков. К вопросу вокальной музыке об адресате поэтического дискурса хора. *Scientific progress*. 2 (№ 3), pp. 1087-1093.
27. К.Б. Холиков. Роль электронного учебно-методического комплекса в оптимизации музыкального обучение в общеобразовательной школе. *Scientific progress* 2 (4), 114-118.
28. К.Б. Холиков. Модульная музыкальная образовательная технология как важный фактор развития учебного процесса по теории музыки. *Scientific progress* 2 (4), 370-374.
29. К.Б. Холиков. Вокал, вокалист, вокализ. Ария, ариозо и ариетта. *Science and Education* 3 (2), 1188-1194.
30. К.Б. Холиков. Характерная черта голоса у детей, певческая деятельность. *Science and Education* 3 (2), 1195-1200.